

Samouprava

GLASILO ŽUPANSKE ZVEZE V LJUBLJANI

LETO 1939

LJUBLJANA, V APRILU 1939

ŠTEV. 4

J. L—c:

Občinske babice v Sloveniji.

Z ukinitvijo okrajnih samouprav v letu 1929 so padli med drugim tudi stroški za porodno pomoč ubožnim slojem na občine. Od takrat babištvo v Sloveniji hira. Naslednji članek naj opozori na nemajhno nevarnost, ki preti iz tega narodovemu naraščaju.

Zakon o zdravstvenih občinah z dne 27. februarja 1930 je naprtil v neposredno breme občini tudi babiško pomoč ubožnim občanom. Do uveljavljenja tega zakona so bile babice razmerno še dobro plačane. Pred uvedbo oblastnih samouprav so na bivšem spodnjem Štajerskem plačevali individualno babiško pomoč okrajni zastopi, na bivšem Kranjskem pa okrajne blagajne. Obstajala je takrat določena babiška tarifa za ubožne porode, kateri so se priračunale tudi kilometrine, kakor se to še zdaj prakticira na nemškem Štajerskem. Ko so bile uvedene oblastne samouprave, so prišle dotedanje o k r a j n e babice na proračun oblastnih samouprav. Tako v ljubljanski kakor tudi v mariborski oblasti so prejemale babice po krajevnih razredih mesečno nagrado, ki je znašala povprečno 500 din na mesec. V primeri s sedanjimi so bili takrat za babice še zlati časi, kakor pravijo babice same, ki so preživele vse te dobe.

Toda v letu 1929 so bile oblastne in okrajne samouprave nenadoma razpuščene. Celo leto babice nato niso vedele, kam spadajo; kajti banska uprava, ki je prevzela obveznosti okrajnih in oblastnih samouprav, ni prevzela babic, ki so tako rekoč obvisele v zraku. Upale so, da jim bo novi zakon o zdravstvenih občinah pomagal, da jim bodo uvidevni občinski očetje, ki najbolj poznajo lokalne razmere, nudili vsaj to, kar so imele pod oblastnimi samoupravami. Toda upanje jih je prevaralo. Občinam, ki so se jim že itak nalagala nezmogljiva bremena za šole in druge stvari, babice niso bile dobrodošle; kajti o b č i n s k a b a b i c a je pomenila novo obremenitev občinskega proračuna. Začelo se je gmočno propadanje babiškega stanu. Nastopila je vrhu vsega še silna gospodarska stiska, ki je prizadela domalega vse ljudske plasti. Kmetijski pridelki so izgubljali ceno, kmet ni imel več sredstev, da plača davke, jel se je zadolževati.

Občinske doklade so se krčile in krčile, občine niso več mogle v redu izpolnjevati svoje obveznosti.

Zdaj se je začelo za babice pravo p o m a n j k a n j e. Občine so morale nastaviti svoje pogodbene babice, to »potrebno zlo«, in so jim nudile mesečne nagrade, za katero bi se zdravnik niti za korak ne prestopil. Prebivalstvo, kar ga je bilo boljšega, namreč boljši kmetje, obrtniki itd., je bilo brez denarja, tako babica tudi ni skoraj nič več zaslužila in ni imela sredstev za najpotrebnejše. Ljudje so, da se izognejo tudi takim »nepotrebni« izdatkom, začeli k porodom klicati neizučene ženske, babiške m a z a č k e, v mnenju, da je za babiško pomoč dobra vsaka ženska, ki je že sama rodila otroke. Babiške mazačke ne smejo računati nič, temveč vzamejo, kolikor jim stranka pristojevoljno da, če ni drugače, gredo tudi »za božji lon«, saj niso navezane na zaslužek iz babištva. Kako strašna zmeta je to, nam dovolj jasno kažejo statistični podatki o umrljivosti mater in otrok v krajih, kjer je babiško mazaštvo najbolj razširjeno. Življenje marsikatero slovenske matere in otroka imajo na vesti te mazačke. Vsa stroga navodila kr. banske uprave niso mnogo zalegla, ker jih ne podpirajo tudi učinkovita kazenska določila. Mazačko kaznuje, ako se ji dejanje dokaže, okrajno načelstvo z denarno globo, ki pa je malokdaj izterljiva. Edino uspešno sredstvo, da se babiško mazaštvo popolnoma zatre, bi bilo, da bi bile babice od oblasti tako dobro plačane, da bi mogle opraviti vse porode brezplačno. Potem bi babico klicali tudi ljudje, ki se v skrbi za denar zdaj rajši zatekajo k mazačkam. Kdor pa bi še potem hotel iz nagajivosti klicati mazačko namesto babice, pa naj bi bil z mazačko vred kaznovan s strogim zaporom, česar sedanji kazenski zakon niti ne predvideva. Babice imajo dolžnost prijavljati vse primere babiškega mazaštva. Toda te prijave v veliko primerih niso upoštevane in delujejo mazačke nemoteno dalje.

Treba je z vsem poudarkom naglasiti, da babiško mazaštvo ni le v gmotno škodo diplomiranim babicam, temveč v veliko škodo ljudskemu zdravju ter ugledu vsega naroda. Zato vse države, ki jim je na srcu zdrav razvoj ljudstva, babiško mazaštvo z vsemi sredstvi zatirajo, kakor skušajo tudi zaječiti pogubonosni val »bele kuge«, ki se je zadnja leta začela iz mest strahotno širiti tudi na deželo. Že se je začel o Slovencih širiti porazen glas, da pri nas število prebivalstva ne narašča več, da kaže nagnjenje k padanju. Skrajni čas je, da storimo vse, kar je le mogoče, da to padanje ustavimo.

Toda vrnimo se zopet k babicam.

V Sloveniji imamo prav malo občin, lahko bi jih imenovali bele vrane med občinami, ki v polni meri razumevajo važnost in pomen babiškega poklica, najstarejšega poklica v zgodovini človeštva. Te občine so uvidele, da mora biti babica, ki naj vestno in točno po predpisih opravlja svojo težavno in odgovornostno polno službo, tudi primerno dobro plačana. Pametni

občinski možje teh občin vedo, da mora biti babica ponoči in podnevi, pozimi in poleti, ob lepem in najgršem vremenu vedno pripravljena, nuditi svojo pomoč ženam v njihovi težki uri. Prava, v babiški šoli temeljito izvežbana babica mora poznati in tudi pozna vse različne možne zapletljaje pri porodih in točno ve, kdaj je potreben zdravnik, da ga pravočasno pokličejo. Mnogokrat pa se tudi zgodi, da zdravnika zaradi oddaljenosti ni mogoče dobiti. Takrat mora ona sama storiti vse, kar je mogoče, da reši materino in otrokovo življenje. In vsaka prava babica to tudi stori, ker se zaveda velike odgovornosti, ki jo je prevzela nase, ko se je posvetila babiškemu poklicu. Tako je mogoče razumeti, zakaj večji in spretni babici, naj bo v mestu ali na deželi, tekom 10 ali celo 20 letnega službovanja ne umre niti ena sama porodnica ali otročnica, vsaj ne po njeni krivdi. Jasno je, da mora babiška mazačka, ki se ni nikjer naučila spoznavati niti najpreprostejše porodne komplikacije in ki porodnično stanje dostikrat skoraj nepopravljivo pokvari, vreči puško v koruzo in prepustiti nadaljnje delo diplomirani babici. Razume me, da takega dela nobena babica ne prevzame rada, kjer je že prej šušmarila druga ženska; kajti, če se zgodi nesreča, prevajajo ljudje vso krivdo na babico.

Kakor rečeno, vse to so razumeli oni pametni možje v občinah, ki plačujejo občinski babici za ubožne porode po 300 din ali še več na mesec. Ako ima babica poleg tega še nekaj dobrih strank v svojem okolišu, ji ne bo treba trpeti pomanjkanje kakor drugim tovarišicam, ki niso tako srečne, da bi imele tako vzorno občinsko upravo. Marsikje pa so občinske babice pomilovanja vredne. Od občine prejemajo po 50 din, tako da ne pride za en porod in devetdnevno oskrbo niti po 20 din, med prebivalstvom pa z babištvom ne zaslužijo toliko, da bi se mogle preživeti. Prisiljene so, da se ukvarjajo z drugimi deli, na primer na polju, v hlevu itd. čeprav je babicam strogo predpisana največja snažnost in higiena. Od težkega dela dobe raskave in žuljave roke, ki lahko postanejo nevarne ob porodni postelji, ko so razni telesni deli porodnice in novorojenček skrajno občutljivi. Raskavih rok namreč ni mogoče tako temeljito razkužiti kot gladke in tako nastane nevarnost okuženja od zunaj. Za babice velja pravilo, da ne sme poleg babištva opravljati nobenega dela, ki bi ji kakorkoli poškodovalo roke in zmanjšalo telesne in duševne moči. Toda koliko babic mora ravnati proti temu predpisu! Živeti je treba in skrbeti za družino.

Zdaj pa pomislimo, kako naj živi babica, ki dobi od občine le kakih 50 ali tudi 100 din mesečno! Saj je treba priznati, da je mnogo občin v hudih denarnih težavah, da imajo dolgove na vseh koncih in krajih, toda izdatek za babico ni zavržen denar, tu bi se ne smelo varčevati. Pogosto babice niti tega malenkostnega denarja ne dobe ob določenih in dogovorjenih rokih, ker je občinska blagajna prazna. Izdatek za babiško pomoč se

marsikaterim občinskim upravam zdi manj važen in menijo, da ga lahko odložijo na nedoločen čas, »kadar bomo imeli več denarja«. Toda vedno bo veljalo pravilo: Vsak delavec je vreden plačila. Ako naj babica vestno in požrtvovalno vrši svoje dolžnosti, mora biti tako plačana, da si ohrani svoje telesne in duševne moči.

V zadnjem času se je tudi pri nas v Jugoslaviji začelo nekaj resneje razmotrivati babiško vprašanje. Največ pobude za to so dale pač razprave na II. balkanskem kongresu »Zveze za zaščito otrok« v Beogradu v začetku oktobra 1938. Iz vseh balkanskih držav, pa tudi iz Nemčije so prišli razni zastopniki zveze in babic. Poročali so o stanju mladinske in otroške zaščite v svojih državah ter o razvoju babiške službe. Pokazalo se je, da je v balkanskih državah še vedno več kot polovica vseh porodov brez strokovne babiške pomoči in da izvira največ iz tega dejstva velika umrljivost mater in otrok. Ako hočemo korekati v napredku vstrie z drugimi kulturnimi državami, se moramo na vsak način resno lotiti vprašanja babiške službe, ki je prvi in najvažnejši činitelj v številčnem in zdravstvenem razvoju vsakega naroda. Dobre babice pomenijo — zdrave matere, zdrav otroški naraščaj! Babica je prva, ki sprejme otroka ob rojstvu v svoje roke, prva ga okoplje. Je pa tudi prva, ki marsikaterega otroka obvaruje pred težkimi posledicami grehov staršev. Koliko otrok bi oslepel, če bi babice takoj pri rojstvu tega ne preprečile s Credejevimi kapljicami, kadar vidijo, da kaže otrok znake očesne kapavice (Blenorrhoe)!

V drugih državah na vso moč podpirajo in uvažujejo težnje in želje babic, omogočajo jim eksistenčni minimum iz državnih sredstev ter skrbe za starostno preskrbo onemoglih babic. V Nemčiji je izšel dne 21. decembra 1938 nov zakon o babicah, ki jamči vsem babicam za njihov življenjski minimum, in sicer na ta način, da doplača onim, ki v slabših krajih ne dosežejo določeno višino dohodkov, razliko iz državne blagajne. Nadalje se uveljavlja starostno zavarovanje za vse babice. Babiško mazajstvo se kaznuje s strogimi zapornimi in denarnimi kaznimi. Končno pooblašča zakon nemške babice, da sodelujejo pri posvetovanju z nosečimi in v negi dojenčkov, kar je pri nas v Jugoslaviji pridržano le za zaščitne sestre, dasi so zato babice pripravnejše, ker poznajo svoje družine in vse otroke, ki so jim same pomagale na svet.

Vsekakor je pričakovati, da bo tudi pri nas v doglednem času država storila svojo dolžnost in z modernim zakonom o babicah uredila babiško službo ter razmerje babic do oblasti. Tedaj smemo šele upati, da se bo občini odvzelo to neprijetno breme, ali pa vsaj olajšalo s tem, da prevzame pokrajinska oblast stroške za babiško pomoč, to se pravi, da bo plačevala sedanje občinske babice iz svojega proračuna, kar bo vsekakor najboljša rešitev. Dokler pa nimamo novega za-

kona, ki bo razveljavil določila zakona o zdravstvenih občinah, kolikor zadevajo babice, toliko časa bodo babice pač še »potrebno zlo« občinskim blagajnam. Kr. banska uprava podpira babice, kolikor ji je to po veljavnih zakonih in po razpoložljivih denarnih sredstvih mogoče, s podporami najpotrebnejšim.

Dotlej pa potrpite s temi revami, bodite jim dobri, dajte jim možnost vsaj najskromnejšega življenja, ne odrivajte jih pri izplačilih na zadnje mesto! Posebno so vredne vsega ozira one, ki imajo svoje družine. Slabo plačane babice so v večjih moralnih skušnjavah kot dobro situirane, prej utegnejo za Judežev denar zabresti na kriva pota, ki se po navadi končajo v zaporu. In kdo je tega v prvi vrsti kriv, če ne družba, ki poštenemu človeku ne da živeti. Babice so prišle popolnoma proti svoji volji, samo po sili zakona, na občinske proračune. Koliko bolje bi bilo zanje, če bi jih bila in smela vzeti na svoj proračun kr. banska uprava, kar si tudi same najbolj želijo!

Vsaki vestni in pošteni babici smo dolžni spoštovanje, saj je njen poklic, rekel bi, celo važnejši kot zdravniški. Babica prevzame vso odgovornost za svojo porodnico, vso svojo skrb posveti njej in dostikrat trpi ob tem duševno sama več kot porodnica telesno. Vsem, ki tega ne verjamejo in ne vedo, kaj se pravi biti babica, priporočam, da vzamejo v roke in preberejo knjigo »40 Jahre Storchentante«, ki bo v kratkem izšla pri Družbi sv. Mohorja v Celju v slovenščini pod naslovom »40 let babica«. Potem bo marsikdo videl in razumel babiški poklic drugače kot zdaj, ter bo resnično pomiloval te največje današnje sirote.

Plut St.:

Pridržba domovinstva v prejšnji občini.

Po zadnjem odstavku § 17 zakona o občinah (z. o.) pridobi svojepravna oseba avtomatično članstvo občine, v kateri je bivala nepretrgoma najmanj 10 let in ki zoper njo ne more prigovarjati, niti da ne uživa častnih pravic, niti da bi bila v preiskavi ali pod obtožbo zaradi dejanja, ki ima za posledico izgubo častnih pravic. Oseba, ki izpolnjuje te pogoje, dobi po sili zakona samega, torej brez lastnega sodelovanja in volje, pa tudi brez volje in sodelovanja občine, brez »sprejema«, domovinstvo v drugi občini. Zakonska stilizacija tega določila je, mimogrede povedano, ponesrečena; besedica »najmanj« deset let zavaja v zmoto, kot da bi bilo namreč možno tudi skozi daljšo dobo (po izpolnjenih desetih letih bivanja v občini) dobiti domovinstvo avtomatično, po sili zakona. Avtomatični pridobitvi domovinstva v drugi občini pa se more pridobitelj izogniti, ako izjavi, da obdrži dose-danje članstvo in dokaže, da pristojna občina na to pristaja.

Predvsem opozarjam, da ni o pridržbi dosedanjega članstva nastala še prav nikaka upravna in še manj upravnosodna praksa; odločb o tem ni in v praksi se bodo pojavila različna mnenja. V teoriji in komentarjih se je to obravnavalo kot manj važno in je zato pomanjkljivo obrazloženo. V zadnjem polletju pa so se pojavili po mnogih občinah primeri pridržbe domovinstva ter bo zaradi tega treba rešiti tudi ta vprašanja. Vprašanja so:

1. kateri občinski organ daje pristanek na obdržanje dosedanjega članstva;
2. ali je zoper negativno odločbo tega organa možna pritožba;
3. v katerem roku in komu se mora pridržba izjaviti ter pristanek dosedanje domovne občine dokazati.

Pristanek na obdržanje dosedanjega domovinstva more dati edino občinski odbor, ki je pristojen načeloma za vse posle občine, kolikor niso ti z zakonom izrecno odkazani občinski upravi ali predsedniku. Posli sprejemanja in odločanja pa niso naštetih med posli občinske uprave ali predsednika (§§ 83 in 84 z. o.), nasprotno je določeno v § 17, odst. 2 z. o., da o sprejemu odloča občinski odbor. Že iz tega razloga je za pridržbo domovinstva pristojen le občinski odbor.

Občinski odbor je pristojen razen za sprejem v domovinstvo tudi za dajanje zagotovil sprejema v domovinstvo ob sprejemu v državljanstvo; sodelovanja občinskega odbora pri poslih domovinstva le tam ni treba, kjer se dobi domovinstvo po sili zakona samega, nevisno od volje občine. Pri dajanju pristanka o pridržbi dosedanjega članstva pa mora občina izraziti svojo voljo o tem in tega pač ne bo mogla storiti drugače, kot s sklepom obč. odbora, posebno še, ker utegne prevzeti nase v bodočnosti z dovoljeno pridržbo tudi bremena (ubožno oskrbo).

Pridržba domovinstva po svojem bistvu ni ničesar drugega, kot olajšan ponovni sprejem v članstvo dosedanje občine; saj gre prizadetemu po sili zakona članstvo v drugi občini.

Župan, občinska uprava ali celo občinska pisarna (župan in tajnik) torej niso pristojni za dajanje pristanka na pridržbo domovinstva v dosedanji občini.

Občinski odbor odloča o pristanku na pridržano domovinstvo po svobodni oceni. Vendar pa je tudi ta občinska odločba podvržena presoji nadzornega oblastva, ker prosti preudarek ne sega tako daleč, da bi izključil redno instančno pot. Zato mora obvestilo o odklonjenem pristanku na pridržano domovinstvo vsebovati tudi pravni pouk (§ 135 z. o.) in kratke razloge. Jasno pa je, ker gre za odločbo po prostem preudarku, da zoper odločbo nadzornega oblastva tožba na upravno sodišče v nobenem primeru ni dopustna.

Zagovarjati se da tudi naziranje, da svobodna ocena občine pri tem ne sega tako daleč, da bi predstavljala naravnost samovoljo občine. Sledeč temu mnenju in našemu načelnemu gledanju na institut pridržbe domovinstva kot na olajšan ponovni sprejem

v dosedanje domovinstvo, sem naziranj, da občinski odbor ne sme vskratiti svojega pristanka na pridržano domovinstvo tam, kjer je dolžan sprejeti v domovinstvo tudi vsakega drugega, ki izpolnjuje pogoje tč. 1—3, § 17 z. o., le da kvalifikacijo petletnega bivanja v občini nadomešča tukaj dejstvo, da je prizadeti ne samo večletni prebivalec, ampak celo član dosedanje občine. Kot rečeno, prvo mnenje je pravno pravilnejše, drugo pa dejansko pravičnejše.*

Izjavo o pridržanem dosedanem domovinstvu mora prizadeti podati obenem z dokazom pristanka dosedanje občine tisti občini, v kateri bi sicer pridobil domovinstvo po sili zakona.

Gre še za vprašanje roka, v katerem mora prizadeti izjaviti pridržbo domovinstva. Napačno bi bilo misliti, da je to storiti v pritožbenem ali izpolnitvenem (paricijskem) roku 15 dni, ali v roku treh mesecev, kakor ta rok za podobne primere navaja z. o. glede državnih uslužbencev ali žen iz razveljavljenih zakonov, ko se izpremeni njih domovinstvo. Po sami stilizaciji zadnjega odst. § 17 z. o. je treba to izjavo z dokazi pristanka podati najkasneje v trenutku, ko bi se domovinstvo izpremenilo in ne pozneje, ker bi sicer stopilo v moč že novo, avtomatično pridobljeno domovinstvo in bi dosledno temu moral prizadeti v tem primeru iskati ne samo pristanka dosedanje občine za pridržanje domovinstva, ampak redno prositi za sprejem v dosedanje domovinstvo. Torej v trenutku, ko so pogoji za pridobitev domovinstva v drugi občini po sili zakona podani, mora biti pri tej občini tudi že podana izjava o pridržanju dosedanega domovinstva in predloženi dokazi o pristanku domovne občine.

Vprašanje, ali se more oseba, ki si je bila članstvo pridržala, temu članstvu vsak čas o d p o v e d a t i, je pritrđiti za tiste primere, kjer ji gre po sili zakona takoj domovinstvo v drugi občini. Ako pa se je taka oseba iz občine, kjer ni hotela postati domovinec, n. pr. izselila, bi bila taka odpoved brez učinka, ker bi sicer oseba ostala brez vsakega domovinstva. Pridržano domovinstvo ugasne, ako si pridobi taka oseba novo domovinstvo na prošnjo, zaradi službenega položaja, poroke itd., prav tako, ako ga pridobi v tretji občini avtomatično, pa si za ta novi primer ni pridržala posebej domovinstva v svoji prvotni občini. Pridržano domovinstvo ni nič trajnega, ampak se menja, oziroma ugasne z vsako novo pridobitvijo domovinstva.

Razen pridržbe domovinstva v prejšnji občini ob avtomatični pridobitvi domovinstva v drugi občini po zadnjem odstavku § 17 z. o. pozna zakon o občinah še dva primera pridržbe domovinstva: pridržbo po državnem in javnem samoupravnem uslužbencu ter duhovniku, ki je menjal svoj stalni službeni sedež, ter pridržbo po zakonski ženi, katere zakon je bil razveljavljen (2. in 3. od-

* Možno je še tretje mnenje, in tega mnenja smo mi, da je namreč ta pristanek popolnoma svoboden, tudi v redni upravni poti neizpodbiten akt občine, enak prostovoljnemu sprejemu v domovinsko zvezo. (Pripr. uredu.)

stavek § 16 z. o.). Ta dva primera se razlikujeta od gornjega po tem, da daje zakon uslužbencu, odnosno ženi rok treh mesecev, v katerem more izjaviti, da si pridržuje prejšnje domovinstvo, dalje da ta izjava ni vezana na pristanek prejšnje domovne občine, ki jo mora brez ugovora vzeti na znanje.

O hiralnicah.

Beseda sama nam že pove, kakim namenom služijo hiralnice: da se v njih oskrbujejo stari, onemogli ali neozdravljivo bolni ljudje, ki nimajo doma ali v občini potrebne najnujnejše, človekoljubnim načelom odgovarjajoče nege in postrežbe ter stalnega zdravniškega nadzorstva. Večinoma so to reveži, ki nimajo nobenega sorodnika, ki bi jim na stara leta dajal možnost, v miru preživeti zadnje dni svojega življenja, in pa občinski reveži, ki so tako oslabei, da ne morejo več hoditi od hiše do hiše, kakršna oskrba je še dandanes v mnogih občinah v navadi.

V zadnjih letih pa se vedno česče ponavljajo tudi primeri, da mora kralj. banska uprava sprejemati v banovinsko hiralnico v Vojniku in Ptujju celo otroke, in sicer neozdravljivo telesno ali duševno bolne, ter jetične (tuberkulozne) osebe, ki so postale zaradi nalezljivosti svoje bolezni drugim ljudem nevarne. Pred svetovno vojno takih primerov ni bilo, ker so ljudje svoje telesno ali duševno bolne otroke v mnogih primerih zatajevali in držali doma, dočim so postali danes ti revčki vsem v napoto in se jih hočejo njihovi svojci na vsak način odkrižati. Tudi je bilo pred vojno v javnih bolnišnicah dovolj prostora, da so taki bolni otroci lahko ostali celo po več let v bolniški oskrbi. Isto je veljalo tudi za tuberkulozne bolnike, ki jih je bilo takrat tudi razmeroma dosti manj, kot jih je po vojni. Bivši deželni hiralnici v Ptujju in v Vojniku sta imeli v oskrbi skoraj same stare in onemogle ljudi, za katere so bile hiralnice v prvi vrsti ustanovljene.

Za telesno in duševno neozdravljive otroke nimamo v Sloveniji nobenega zavoda, če izvzamemo morda obe bolnišnici za duševne bolne Ljubljana - Studenec in Novo Celje, ki pa zaradi prenapoljenosti in velikega navala odraslih oseb otrok skorajda ne moreta sprejemati. Zaradi tega je nastala nujna potreba, da se v hiralnice sprejme vsaj nekaj teh revčkov, kjer so bile pač domače razmere take, da otrok ni bilo več mogoče obdržati v domači oskrbi. Čim bo izveden velikopotezni načrt kralj. banske uprave o razširjenju bolnišnic, bodo ustanovljeni tudi za duševno neozdravljivo bolne otroke posebni oddelki pri obeh umobolnicah. Toda ostali nam bodo še telesno neozdravljivo bolni otroci in bo treba vzeti v pretres tudi vprašanje posebnega zavoda zanje.

Prav tako potreben bi bil zavod za revne tuberkulozne bolnike, ki jih njihova bolezen primora živeti ločeno od njihove okolice. Res, da je v državnem zdravilišču v Topolšici in v bano-

vinskem zdravilišču na Golniku določenih nekaj postelj za revne bolnike, toda postelj je premalo, bolnikov pa preveč in posamezniki morajo čakati celo leto in še dalje, preden pridejo na vrsto za sprejem. Tako je morala kralj. banska uprava že več takih, zaradi odprte tuberkuloze okolici nevarnih bolnikov sprejeti v hiralnico, čeprav ne spadajo vanjo, temveč v zavod za tuberkulozne, ki ga pa še nimamo. Za revne tuberkulozne bolnike v Sloveniji potrebujemo zavod z najmanj tristo bolniškimi posteljami.

Zaradi v hiralnice sprejetih otrok in tuberkuloznih bolnikov morajo čakati na vpoklic v oskrbo drugi, hiralnične oskrbe resnično potrebni ljudje, za katere je kralj. banska uprava že davno dovolila sprejem. Uprava hiralnice jih vodi v evidenci in čim je prosta kaka bolniška postelja, vpokliče hiralca po vrstnem redu v oskrbo. V kratkem bo banovinska hiralnica v Vojniku pridobila nekaj novih bolniških postelj in bo sprejeta takoj večina čakajočih. Šele z otvoritvijo nove hiralnice v Gornji Radgoni se bo znatno odpomoglo pomanjkanju oskrbnih prostorov v hiralnicah.

Hiralnice ne moremo in ne smemo istovetiti z ubožnicami, ki imajo le krajeven pomen, ker se v njih oskrbujejo največ osebe iz ene same občine, ki je lastnica zavoda. Hiralnice, banovinske, občinske in zasebne, pa imajo širše območje in sprejemajo v oskrbo hiralce ne glede na njihovo domovinsko pripadnost, seveda le proti plačilu določene oskrbne pristojbine.

V Sloveniji imamo naslednje hiralnice: banovinski v Ptujju in v Vojniku pri Celju (hiralnica v Gornji Radgoni še ni dogotovljena in še ni znano, kdaj bo otvorjena); občinsko v Metliki, ki sprejema tudi osebe iz drugih občin, predvsem belokrajinskih; zasebne pa so: v Muretincih pri Ptujju, ki je last križevniškega reda, hiralnica sv. Jožefa v Ljubljani in hiralnica sv. Vincencija v Mengšu, ki sta last reda sv. Vincencija, hiralnica v Vrbju pri Žalcu pa je last usmiljenih bratov. Končno imamo še Zavetišče sv. Terezike v Ponikvah, p. Videm-Dobrepolje, ki prav tako sprejema v oskrbo osebe iz vseh krajev proti dnevni oskrbnini najmanj 10 dinarjev.

Vse hiralnice, tudi banovinske, se vzdržujejo z lastnimi dohodki, to je z oskrbnimi stroški, ki jih plačujejo občine, katere koli ustanove ali pa oskrbovanci sami. Banovinski hiralnici prejemata poleg dotacij za kritje osebnih izdatkov le neznatno mesečno denarno pomoč k materialnim izdatkom iz banovinskih sredstev. Zato so vsi zavodi nujno navezani na redno dotekanje dohodkov, da ni zastoja v obratovanju.

Sprejem v banovinski hiralnici v Ptujju in Vojniku, od časa do časa pa tudi v hiralnico v Muretincih ter v hiralnico v Vrbju, dovoljuje kralj. banska uprava proti obvezni izjavi, da bo občina ali stranka redno plačevala oskrbne stroške v višini, kakor jo določi kralj. banska uprava.

Občine na bivšem Spodnjem Štajerskem že iz prejšnjih časov dobro vedo, da morajo za svoje reveže v hiralnicah, bodisi javnih ali zasebnih, redno plačevati oskrbne stroške v smislu ubožnega

zakona. Na bivšem Kranjskem ni bilo in tudi še zdaj ni nobene javne (banovinske) hiralnice, zato mnoge občine ne poznajo predpisov glede obveznosti plačevanja oskrbnih stroškov v hiralnicah. Tako prihajajo na kralj. bansko upravo pogosto prošnje občin za brezplačen sprejem tega ali onega občinskega reveža v hiralnico. Takim prošnjam seveda ni mogoče ugoditi, ker so občine same v prvi vrsti dolžne skrbeti za svoje reveže in se zato od občin vselej zahteva najprej obvezna izjava k plačevanju določenih oskrbnih stroškov.

Polna oskrbnina v banovinskih in tudi nekaterih zasebnih hiralnicah znaša tačas 15 dinarjev dnevno, pred nekaj leti je bila še 18 dinarjev. Prispevki k oskrbnim stroškom se občinam določajo običajno po višini občinskih doklad. Ako ima občina do 50% doklade, plačuje po 15 dinarjev dnevno, do 75% 12, do 100% 10, do 125% 8, do 150% 6 in čez 150% 4 dinarje dnevno. V ozira vrednih primerih ali če ima kaka finančno šibka občina več svojih revežev v hiralnicah, se prispevki na prošnjo nekoliko znižajo. Brezplačna oskrba pa je v hiralnicah povsem izključena.

V lastnem interesu občin je, da določene oskrbne prispevke redno plačujejo, da jim ne nastanejo zaostanki, ki jih je potem vedno težje plačevati, čim bolj se zavlačuje plačilo. Zaostanki v plačilu oskrbnih stroškov se v nobenem primeru ne morejo znižati ali odpisati, ker so hiralnice, kakor že rečeno, navezane na redno dotekanje dohodkov; kajti tudi njihovi dobavitelji nočejo mesece in mesece čakati na plačilo svojih računov.

V izogib nepotrebnih pisarij in v svrhu hitrega reševanja prošenj za sprejem v hiralnico se občinske uprave opozarjajo, naj ne vlagajo prošenj za brezplačen sprejem revežev v hiralnico, ker takih prošenj sploh ni mogoče uvaževati, temveč se naj že v svoji vlogi zavežejo plačevati k oskrbnim stroškom prispevke po višini svojih občinskih doklad.

Prošnjam za sprejem v banovinski hiralnici v Ptuju in v Vojniku je vedno priložiti tudi uraden zdravniški izvid pristojnega banovinskega zdravnika o zdravstvenem stanju in nujnosti oddaje bolnika v hiralniško oskrbo, ker se zaradi stalne prenapoljenosti sprejemajo v hiralnice le nujni primeri.

Če prosi pri vatna oseba zase ali za kakega sorodnika, naj se ga sprejme v hiralnico, mora prav tako priložiti zdravniški izvid ter obvezno izjavo, da bo redno plačevala oskrbne stroške, kakor jih bo predpisala kralj. banska uprava. Če je oseba, ki naj se sprejme v hiralnico, revna, mora biti prošnja priložena izjava občine ali kake ustanove, da je plačilo stroškov zagotovljeno.

Končno pripomnim, da je za marsikatero občino udobneje, če odda take reveže, ki hodijo od hiše do hiše, kjer jih ne vidijo radi, v hiralnice. To velja zlasti za občine z živahnim tujskim prometom, kjer bi reveži, ki beračijo in morda nadlegujejo celo tujce, ne vzbujali samo usmiljenje, temveč tudi zgražanje nad nezadostnim socialnim skrbstvom občine.

Sejni zapisnik.

Po § 68 zakona o občinah se vodi o sejah občinskega odbora zapisnik, v katerega se mora vpisati: dnevni red seje, ali je bil poziv na sejo vsem občinskim odbornikom vročen, imena prisotnih odbornikov, kratka vsebina vsakega predmeta in predloga, izid glasovanja za vsak predlog in sklep odbora. Zapisnik podpisujejo predsednik, večina prisotnih odbornikov in zapisnikar.

Sejni zapisnik je javna listina in bi naj bil popoln dokaz o poteku seje in o vsebini v seji iznešenih predlogov in izjav ter storjenih sklepov. Sejni zapisnik je za občino temeljna knjiga, ki prikazuje in dokazuje vse gospodarsko, kulturno in socialno delovanje občinskega odbora. Zaradi njegove izredne važnosti je potrebno, da je vsak občinski funkcionar točno poučen o tem, kdaj in kako se naj vodi sejni zapisnik, da bo odgovarjal zakonskim predpisom.

Iz prakse mi je znano, da so sejni zapisniki pri nekaterih občinah zelo pomanjkljivi in nepregledni. Ponekod pišejo zapisnikarji, ki so po navadi občinski tajniki, pri sejah samo beležke, na podlagi katerih spišejo sejni zapisnik šele po seji. Ta način je že uveden od nekdanj in se je tako udomačil, da se mnogim zdi, da se na drug način sejni zapisnik sploh ne more voditi. Vprašanje pa je, ali je po novem zakonu o občinah sploh dopustno, da se sejni zapisnik šele po seji piše.

Edino pravilno je, da se pišejo sejni zapisniki takoj sproti na seji v vezano knjigo, da se posamezni sklepi, vpisani v zapisniku, takoj sproti overijo, dokler je vsebina prisotnim občinskim odbornikom še v živem spominu in da se sejni zapisnik po seji podpiše.

Po seji se izvornik podpisanega zapisnika prepíše in overjen prepis po čl. 124 z. o. predloži v 8 dneh okrajnemu načelstvu.

Da nekateri zapisnikarji ne pišejo zapisnika sproti na seji, je med drugimi tudi ta vzrok, ker večkrat seje občinskega odbora niso seje, marveč navaden gostilniški razgovor, kjer vsak odbornik govori, kadar hoče in kar hoče. Take seje so žalostno spričevalo nesposobnosti župana. Jasno je, da zapisnikar med takim razgovorom ne more vpisati v sejni zapisnik — niti med sejo, niti po seji —, kakšen je bil predlog, kdo ga je predlagal in kako se je glasil sklep.

Predpogoj točnega sejnega zapisnika je, da župan seje pravilno vodi po točkah dnevnega reda, da skrbi za red in disciplino, da strogo pazi na to, da nihče od odbornikov ne govori, dokler ni zahteval in dobil besede, in da k posameznim točkam dnevnega reda govorijo samo to, kar je v zvezi s predmetom. Najmanj, kar se mora zahtevati od vsakega

župana, je, da on vodi sejo, ne pa da občinski odborniki vodijo njega. Pri tem ne trpi samo ugled župana, temveč tudi stvar sama in občinski odborniki kmalu opazijo, da seje niso stvarne in da se na njih po nepotrebem zapravlja čas brez vsakega haska za občino. Za vestne odbornike je prava muka prisostvovati takim sejam, zato začnejo polagoma drug za drugim izostajati od sej. Posledica tega so nesklepčne seje in v zvezi s tem splošni zastoj rednega občinskega poslovanja. Nekaj krivde za takšen nered v občinskem poslovanju nosi tudi sedanji občinski zakon, po katerem postane župan nosilec najmočnejše kandidatne liste. Nosilec kandidatne liste je po navadi oseba, ki ima za seboj večino volilcev; ni pa ta oseba v vsakem primeru tudi najspodobnejša za župana. Stvari bi bilo v korist, če bi se zopet uvedel prejšnji način izvolitve župana, ko so občinski odborniki župana iz svoje srede volili.

V občinah, kjer vladajo opisane razmere, bi moral pač zapisnikar med sejo prositi župana in odbornike, da k vsaki točki dnevnega reda predlog in sklep za sejni zapisnik sami narekujejo. Sejni zapisnik se mora tudi v takih občinah voditi sproti.

Ponekod so mnenja, da morajo biti v sejnem zapisniku vpisani vsi govori in predlogi do besedno in da je zaradi tega nemogoče, da bi se vodil sejni zapisnik sproti na seji. V § 68 z. o. je izrečno določeno, da ni treba pisati govorov dobesedno, zadostuje kratka vsebina predmeta in predloga. Če pa želijo imeti odborniki svoje govore dobesedno zabeležene, si lahko naprosijo stenografa, ki bo po seji napisal stenografski zapisnik, ali pa naj svoj govor spišejo in rokopis priložijo zapisniku.

Način, pisati sejni zapisnik po seji, ni v skladu z zakonom. Po § 68 se mora sejni zapisnik podpisati. S podpisom večina odbornikov overi, da so sklepi v zapisniku točni in vpisani tako, kakor so bili izglasovani. Zato bi se moral sejni zapisnik pred podpisovanjem še prečitati, da prisotni odborniki ugotove to skladnost. Tako overjeni zapisnik se mora v 8 dneh predložiti okrajnemu načelstvu. Če se sejni zapisnik spiše šele po seji in šele na prihodnji seji prečita in overi s podpisi, je zapisnik, ki je bil predložen okrajnemu načelstvu, nepopoln, ker še ni overjen in podpisan. Občinski odbor ga bo lahko na prihodnji seji spopolnil ali spremenil. Zaradi določila § 124 z. o. se mora torej sejni zapisnik voditi sproti in ga je nemogoče pisati po seji, overiti in podpisati pa šele na prihodnji seji. Ker v prejšnjih občinskih redih ni bilo določila, da se zapisnik predlaga v 8 dneh okrajnemu načelstvu, je bilo pač možno, da se zapisniki pišejo po seji. Po novem zakonu o občinah bi bilo to mogoče šele v primeru, če bi bil § 124 z. o. ukinjen.

Ni torej v osnutku »Poslovnika za poslovanje občinskega odbora« po § 59 z. o. samovoljno vneseno določilo v čl. 46, ki pravi, da se zapisnik piše sproti na seji. Nekaterе občine so to določilo črtale in ga nadomestile z drugim besedilom, n. pr.: »Zapisnik se piše v knjigo sej po seji in se na prihodnji seji pre-

bere in potrdi.« Poslovnika s takšnim besedilom kraljevska banska uprava seveda ne more odobriti, ker ni v skladu z zakonom. Opusti pa se lahko v poslovniku besedilo: »Zapisnik lahko narekuje predsednik.« To določilo je namenjeno samo za tiste občine, v katerih pri sejah ni pravega reda.

Čl. 42 poslovnika pravi, da se vpisuje zapisnik v knjigo, ki je tako vezana, da se ne more izgubiti nobeden list. To določilo je bilo potrebno zaradi tega, ker pišejo nekatere občine sejni zapisnik sproti na seji s pisalnim strojem na ločene pole papirja. Na ta način pa je mogoče naknadno popravljati posameznih besed in s tem potvarjati sejnih sklepov. V knjigi je to težje izvedljivo, ker čl. 48 poslovnika določa, da se v podpisnem zapisniku ne sme ničesar izbrisati, dodajati ali menjati. Mesta, ki so pri pisanju zapisnika črtana, morajo ostati čitljiva. Vsak popravek overi župan v zapisniku s svojim podpisom. S pisalnim strojem pisani izvirni zapisnik pa je mogoče naknadno popravljati in ra-dirane besede nadomestiti z drugimi.

V osnutku poslovnika manjka določilo, kako je postopati v primeru, če bi se večina občinskih odbornikov branila sejni zapisnik podpisati. V takih primerih se je ravnati po določilu 2. odstavka § 37 zakona o občnem upravnem postopku, ki pravi: »Če kdo noče podpisati zapisnika ali če odide, preden se zapisnik sklene, mora voditelj to izrecno ugotoviti v zapisniku ter navesti vzrok, zakaj se je podpis odrekel.«

Izšla je nova knjiga:

Občinsko blagajniško poslovanje

V tej knjigi, ki jo je napisal strokovni referent kralj. banske uprave in občinski revizor A. Jagodič, je pregledno zbrano vse, kar občina pri svojem blagajniškem poslovanju rabí.

Knjiga, ki obsega 200 strani, je deljena v tri dele. Prvi del vsebuje vse zakonske predpise, na katerih sloni blagajniško poslovanje občine, drugi del pojasnjuje te predpise in daje navodila za poslovanje, v tretjem delu pa so zbrane in s praktičnimi zgledi izpolnjene vse blagajniške tiskovine. Knjiga je pisana poljudno in obče razumljivo, tako da jo more prav vsakdo s pridom uporabljati.

Naroča se pri Banovinski zalogi šolskih knjig in učil v Ljubljani ter stane vezana 80 din.

Nabavo toplo priporočamo vsem županom, obč. blagajnikom in tajnikom ter sploh vsakemu, ki ima kakršne koli stike z občinsko blagajniško službo.

Uprašanja in odgovori

Podaljšanje vodne žage; ugovori iz naslova služnostne pravice za pranje.

Neki lastnik vodne žage namerava žagino poslopje podaljšati, da si vgradi še cirkularko. Podaljšek bo zgrajen preko struge potoka. Občinska uprava je izvedla komisijski ogled ob pritegnitvi izvedencev. K ogledu je povabila tudi vse posestnike tiste vasi, to pa zato, ker uporabljajo vaščani kraj, preko katerega se namerava žagin podaljšek zgraditi, za pranje. Oni pravijo, da so si pridobili to služnostno pravico ter ugovarjajo proti podaljšanju žage, čeprav bo podaljšek zgrajen tako, da pranja ne bo oviral. — Prosimo pojasnila, ali si je mogoče pridobiti na vodo, ki je vendar javno dobro, služnostno pravico, ter kakšen postopek je treba uvesti za izdajo dovoljenja? Pripominjamo, da ne gre za nobeno novo izkoriščanje vodne sile, da bi bilo morda treba zadevo obravnavati po vodopravnem zakonu. — Obč. V.

Odgovor: Žaga se uporablja najbrž za obrtne namene (za obrtoma izvrševano žaganje). Zato je podaljšanje žaginega poslopja sprememba obrtnega obratovališča in je potrebno odobritve po obrtnem zakonu. Za to pa je pristojno okrajno načelstvo kot obrtno oblastvo, ki v takem primeru obenem izdaja tudi gradbeno dovoljenje po gradbenem zakonu (stavbnem redu). Torej tudi če ni nobene spremembe v vodni napravi, za katero bi bilo pristojno okr. načelstvo kot vodnopravno oblastvo I. st., je prenesena pristojnost za izdajo gradbenega dovoljenja na sresko načelstvo pač po obrtnem zakonu. Toliko glede pristojnosti občine za obravnavanje te zadeve.

Kar pa se tiče zatrjevane služnostne pravice za pranje, očitno ne gre za posebno vodnopravno pravico — saj sme v javni vodi prati vsakdo —, temveč najbrž za služnostno pravico p o t i (dohoda do vode), ki so si jo morda pridobili nekateri vaščani na parceli žaginega lastnika. Tako pravico pa morejo uveljaviti le sodnim putem. Izdajo gradbenega dovoljenja take zasebnopravne pravice ne morejo ovirati. Zadevne ugovore zavrne gradbeno oblastvo na redno pravdno pot ter obravnava samo svoja, to je javnopravna (gradbena, vodna in obrtna) vprašanja. Upravno oblastvo bo pri razpravi na mestu samem pač poizkusilo doseči sporazum, ki ga bo v komisijski zapisnik vneslo in v svoji upravni odločbi posvedočilo, a v event. sporu odločiti ne more.

Vabilo na sejo.

Med novimi predpisanimi obrazci je tudi vabilo na sejo, ki pa se zelo razlikuje od vabil, ki so jih občine rabile doslej. Na prvi pogled sem opazil, da manjka na prvi strani vabila potrdilo, da je bilo vabilo nabito na občinski deski. Ali po novem res ni treba več vabila nabiti na občinsko desko? — O. B.

Odgovor: Nikjer ni predpisano, da mora biti na vabilu na sejo potrdilo, da je bilo vabilo objavljeno na občinskem domu. Ta klavzula je na dosedanjih vabilih čisto odveč, ker s samim potrdilom še ni dokazano, da je bilo vabilo tudi resnično nabito na občinski deski. Dosedanje vabilo je nekatero župane spravilo že v zelo neprijeten položaj in celo v konflikt s § 214 kazenskega zakona (lažna listina), ko se je pri uradni reviziji dokazalo, da vabilo na sejo ni bilo nabito, kljub temu pa sta župan in tajnik podpisala na vabilu klavzulo o objavi vabila. Objava vabila je tako važna, da se brez objave seja občinskega odbora sploh vršiti ne sme. Ta objava pa mora biti dokazana, toda ne s pismenim potrdilom, temveč z izvirnikom vabila, ki je bilo nabito.

Vabilo na sejo ima obliko vročilnice po predpisih zakona o občnem upravnem postopku. Tajnik mora za vsako sejo občinskega odbora dnevni red razmnožiti v toliko izvodih, da more dostavljalec vročiti vsakemu odborniku po en prepis dnevnega reda. Sprejem dnevnega reda potrdi odbornik

s svojim podpisom na hrbtni strani vabila, kjer dostavi pred podpis datum prevzema. Vse podpisane vročilnice in kopije vabil, ki so bila nabita na občinski deski, je hraniti v občinskem arhivu, da se more župan vsak čas izkazati, da so bila vabila resnično objavljena. Datum in svojeročni podpis na vročilnici pa dokazujeta, da so bila pismena vabila vročena pravočasno vsakemu odborniku.

Občinska uredba o vaških in gospodarskih potih.

(Obč. L.) Poslali ste nam osnutek svoje občinske uredbe v pregled. Vračamo vam jo s priporočilom, da je ne predložite banski upravi, ker vam je ta, čeprav uredba po vsebini ni slaba, ne bo odobrila, to pa iz nastopnih razlogov:

Občina sme izdajati uredbe samo na podlagi zakonov in v zakonu osnovanih uredb, kakor tudi ob pomanjkanju predpisov, s katerimi bi bila dotična vprašanja urejena (§ 82 zakona o občinah). V vašem primeru gre za ureditev vzdrževanja in uporabljanja vaških in gospodarskih potov. Poglejmo, ali spada ureditev teh vprašanj sploh v pristojnost občine in ali niso morda že urejena s kakim zakonom ali (državno ali banovinsko) uredbi.

V pristojnost občine spada (po t. 2 § 76 z. o.) skrb za občinske prometne ustanove, torej skrb za občinske ceste. Te ceste se delijo v občinske ceste I. reda in občinske ceste II. reda (§§ 1 in 5 zakona o samoupravnih cestah). Vsa ostala pota so *privatna pota*, za katera ne skrbi občina, temveč lastniki zemljišča in izkoriščevalci, to pa po določbah civilnega prava. »Gospodarska« pota urejujejo torej posestniki sami, kakor jih hočejo in znajo.

Kako se pa vzdržujejo občinske ceste, je predpisano že z zakonom o samoupravnih cestah in s pravilnikom o ljudskem delu in odkupnini. To vprašanje je torej že urejeno z zakonom in pravilnikom. Zaradi tega in pa, ker občina zakonitih predpisov ne sme izpreminjati, ni zakonitega povoda za izdajo občinske uredbe. S tem odpade torej tudi razlog za ureditev vzdrževanja javnih »vaških« potov, tako da vam pade celotna uredba kot nepotrebna, oziroma nezakonita. Banska uprava vam je ne bo mogla odobriti, brez te odobritve pa ne postane nikdar pravno veljavna.

Amnestija za trošarinske prestopke.

Neki zasebnik, ki je bil lani kaznovan zaradi tihotapstva z vinom (pri-krajšbe občinske trošarine) in kazni še ni plačal, trdi, da je bila s pred kratkim izdana amnestija odpuščena tudi njegova kazen. — Prosimo pojasnila, ali je to res. — Obč. S.

Odgovor: Z ukazom kraljevskih namestnikov z dne 22. marca 1939 je bila dana splošna amnestija za vse prestopke, ki jih preiskujejo in kaznujejo oblastva občne uprave. Gre torej za policijske prestopke, ne pa tudi za trošarinske, za kojih preiskavo in kaznovanje je pristojna občina in (v pritožbeni poti) finančna direkcija.

Ker je glede te splošne amnestije precej nejasnosti, smo vprašali na ministrstvo za notranje posle, ki rešuje vsa sporna vprašanja po tem ukazu. Odgovor vam bomo priobčili, čim ga dobimo.

Hranilne knjižice.

Naša občina ima več hranilnih knjižic z manjšimi zneski. Vpisane so vse v inventarju. Vložene zneske bi radi dvignili, ker posojilnice že izplačujejo manjše vloge, nismo pa tega vnesli v proračun. Ali moramo imeti za to kakšno dovoljenje? — O. S.

Odgovor: Vloge v hranilnicah, ki niso vinkulirane, t. j. naložene s pridržkom, da se smejo dvigniti le, če to dovoli nadzorno oblastvo, smejo občine dvigniti, kadar hočejo. Da-li je vloga vinkulirana, je razvidno iz hranilne knjižice, v kateri je zabeleženo, kdo sme dovoliti dvig vloge.

Dvig naložbe je izvenproračunski dohodek, ki ga občina lahko porabi ali za kritje tekočih rednih potreb ali pa za kritje izrednih, nepredvidenih potreb, ki v proračunu nimajo kritja. V tem slednjem primeru mora o izpla-

čilu sklepati občinski odbor, sklep pa je predložiti v odobritev kralj. banski upravi po § 100 z. o., ker je to naknadni, oziroma izredni kredit. V inventarju se dvig vloge izknjiži na strani odpada v dotični vrsti, v kateri je na strani pripada vloga inventarizirana. Najbolj enostaven je postopek, če občina nameravani dvig vloge vnese v občinski proračun med dohodke.

Nekatere občine vodijo hranilne knjižice kot del blagajnične gotovine, ne morejo pa vlog dvigniti, ker podeželske hranilnice nimajo vedno denarja na razpolago. Vloga se vodi kot del gotovine takrat, če ob naložbi znesek ni bil vpisan med izdatke. Pri mesečnih skontracijah blagajne se v tem primeru krije del gotovine s hranilnimi knjižicami. Če bi občine želele te knjižice izločiti od gotovine, jih naj vpišejo v blagajniški dnevnik v razpredelku »vrednostni papirji« med izdatke in hkrati vnesejo v občinski inventar. Pri hranilnih knjižicah, ki se vodijo kot gotovina, je paziti na to, da se pripisane letne obresti vpišejo med dohodke v blagajniški dnevnik, četudi niso bile dvignjene. Če bi se to ne zgodilo, bi se pokazalo v blagajni več denarja, ker se je gotovina povečala za toliko, kolikor znašajo pripisane obresti.

Zaostanki občinskih doklad.

Naša občina je vnesla v občinski proračun med dohodke tudi del nepobranih občinskih doklad. Kralj. banska uprava pa nam je vrnila proračun neodoben in naročila, da ta dohodek črtamo ali vsaj zmanjšamo, ker je nestvaren in prav gotovo ne bo dosežen. Prosimo za pojasnilo, kaj naj storimo, da bi občina prišla do neizterjanih doklad. — O. D.

Odgovor: Med vprašanji in odgovori je izšlo v »Samoupravi« l. 1938, stran 40, pojasnilo, da se smejo vnašati v občinski proračun med dohodke za kritje takih neporavnanih obveznosti, ki so odložljive, tudi neizterjane doklade. V vašem proračunu smo videli, da je občina vnesla med dohodke za 18.000 din več neizterjanih doklad, kakor znašajo neporavnane obveznosti, in ste hoteli del rednih proračunskih izdatkov kriti z neizterjanimi dokladami. Ker je iz proračunskega spisa razvidno, da niste lansko leto prejeli niti vseh rednih doklad in da so izpadle vse proračunane neizterjane doklade, je več kot verjetno, da tudi v tekočem letu ne bo boljše, ker se že opaža, da se splošno gospodarsko stanje v podeželju nekam slabša. Zato banska uprava ni mogla odobriti proračuna, katerega izdatki se naj krijejo z nestvarnim dohodkom. Čudno, da že sami niste uvideli, da so neizterjane doklade zelo negotov dohodek, s katerim bi nikakor ne smeli kriti tekočih proračunskih potreb. Če bi bil vaš proračun odoben kakor je bil predložen, bi se vam vsako leto neporavnane obveznosti na novo večale, vse prejšnje pa ostale še nadalje neplačane. V bodoče bo treba popolnoma opustiti vnašanje neizterjanih doklad v občinski proračun. Obveznosti iz prejšnjih let, ki morajo biti plačane in ki so neodložljive, se bodo morale kriti z rednimi proračunskimi sredstvi, kakor to že velika večina občin izvaja, nikakor pa ne z neizterjanimi dokladami. V primeru, da bo kakšna občina prejela poleg rednih doklad še nekaj na račun neizterjanih doklad, je ta višji dohodek porabiti po § 100 z. o. v obliki izrednega kredita za odplačilo obveznosti iz prejšnjih let.

Davčne uprave pri nakazilu doklad ne ločijo zaostankov in tekočih doklad, zato tudi občine ne morejo vedeti, koliko je od nakazanih doklad rednih in koliko zaostalih. V razdelilnik dohodkov je vpisati najprvo doklade v partijo 1/1. Ko je dosežen ta dohodek, se lahko več prejete doklade vpišejo v partijo 5/1, čeprav ni v proračunu nobenega zneska.

Kako bi naj občina prišla čimprej do izplačila še neizterjanih doklad, je težko svetovati. Najuspešnejše sredstvo je poostreitev izterjavanja davkov in povečanje čuta odgovornosti davkoplačevalcev, da plačujejo svoje davke v redu. Poizvedite pri davčni upravi za imena dotičnih, ki so z davki v zaostanku in skušajte nanje vplivati, da plačajo zaostanke. Pri tem pa boste sami opazili, da vodi davčna uprava v izkazu še dolžnike, ki so gospodarsko že čisto propadli, od katerih se ne bo dalo ničesar več izterjati. Tesno sodelovanje občine z davčno upravo je potrebno in za občino koristno.